

Куліш А. М.
доктор юридичних наук, професор
декан юридичного факультету
Сумського державного університету

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЛИХОСЛІВ'Я В ГРОМАДСЬКИХ МІСЦЯХ

«Мова – це показник розуму»
Сенека

Сьогодні лихослів'я серед громадян у громадських місцях приймає загрозливих рис і форми. Викликає занепокоєння, що лихослів'я стало «нормою» для деяких людей при спілкуванні, при цьому цією вадою охоплюються різні вікові та соціальні групи, словесна розбещеність згубно впливає на підростаючі покоління. Ми стикаємося з цим кожного дня – на улиці, в транспорті, в громадських місцях, навіть в навчальних закладах, спортивних заходах – і, що сумніше всього, чуємо лайку від усіх: лихословлять і дорослі, і підлітки, і навіть діти. Лихослів'я завдає шкоди моральному стану тих, хто є мимовільним слухачем у громадських місцях, де лунає нецензурна лайка, це також принижує гідність людини, крім того, як будь-яка шкідлива звичка, робить людину залежною. Як правило, людина, котра вживає нецензурні слова, відзначається низьким рівнем культури та виховання. Фахівці у галузі медицини навіть виділяють особливий вид девіації – надмірну лайливість.

Розглядаючи лихослів'я як вид діяння його можна визначити як елемент складу правопорушення, а саме – нецензурна лайка в громадських місцях, образливе чіпляння до громадян. Українським законодавством передбачено адміністративну відповідальність за нецензурну лайку в ст. 173 КпАПУ: «Дрібне хуліганство». Об'єктом даного адміністративного проступку є суспільні відносини у сфері охорони громадського порядку, моралі, честі; об'єктивна сторона правопорушення виражається у нецензурних висловлюваннях, що порушують громадський порядок, мораль, честь. Суб'єкт адміністративного проступку – загальний (фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку). Отже, значущість негативних наслідків лихослів'я для морального стану громадян, збереження нормальних умов життя людей, визнаних норм честі та моралі виникає необхідність посилення відповідальності за вживання нецензурних слів та виразів у громадських місцях. В результаті обов'язково підвищиться рівень культури в суспільстві і питання моралі буде поставлено на належне місце. Своєчасний і правильний розгляд справ про нецензурні висловлювання є дійовим засобом захисту

нормальних умов життя людей, норм моралі, честі.

У законодавстві України останнім часом з'являються зміни, що посилюють відповідальність за лихослів'я. Таку 2012 році наказом Національного агентства з питань державної служби внесено зміни до Загальних правил поведінки державного службовця. Правила поведінки державних службовців ґрунтуються на ЗУ «Про правила етичної поведінки», де визначена вимога уникати нецензурних висловлювань під час спілкування, за порушення чого передбачається дисциплінарна або адміністративна відповідальність. Відповідно до правової норми штраф може накладатися на державних службовців, які під час спілкування з громадянином в робочий час використовують ненормативну лексику або підвищують тон.

Боротьба з непристойностями триває і в інших країнах пострадянського простору. У 2013 році в РФ почав діяти закон, який передбачає санкції за використання нецензурної лексики в ЗМІ. В Білорусії цього року вперше було накладено штраф за використання нецензурної лексики в Інтернеті.

Однак, посилення відповідальності за лихослів'я в громадських місцях має відбуватися з урахуванням того, що це правопорушення має значну морально-культурну та виховну складову. Це означає, що призначення покарання при притягненні до відповідальності за цей проступок має носити примусово-виховний характер. Таким покаранням має стати не штраф, а адміністративний арешт від 5 до 15 діб із залученням до громадських робіт, відвідуванням лекцій про культуру мови, шкоду лихослів'я. Крім того, виховну силу для громадян мають громадські роботи, що можуть призначатися в даному випадку на строк від 60 до 90 годин, або виправні роботи на строк від 1 до 2 місяців. Скоївши правопорушення за нецензурні висловлювання, і притягнутий до відповідальності повинен в обов'язковому порядку відпрацьовувати в неробочий час, прослухати лекції до 6 годин законспектувати, здати залік. Призначення такого покарання для всіх правопорушників, незалежно від їх соціального та матеріального статусу, з одного боку, підвищить ефективність покарання (матеріально незабезпечені порушники не повинні будуть віднаходити кошти на виплату штрафу), а з іншого боку відповідатиме принципу рівності всіх громадян перед законом (матеріально заможні громадяни не зможуть «відкупитися» штрафом, а будуть змушені виконувати роботи та відвідувати лекції).

Не викликає сумніву, що притягнення до відповідальності за лихослів'я потребує детальної нормативно-правового опрацювання та створення ефективного механізму реалізації. Наприклад, перелік слів, виразів та висловлювань, що вважаються нецензурними мають визначати експерти-філологи. Однак, рівень моральної культури громадян безпосередньо впливає

на рівень громадського порядку, стан свідомості громадян, їх активну громадську позицію, що в свою чергу, визначатиме подальший розвиток України як демократичної правової держави.

Куліш, А.М. Відповідальність за лихослів'я в громадських місцях [Текст] / А.М. Куліш // Актуальні проблеми юридичної науки на шляху сучасної розбудови держави і суспільства : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 5-7 червня 2014 р. / Ред.кол.: В.С. Венедіктов, А.М. Куліш, М.М. Бурбика; За ред.: В.С. Венедіктова, А.М. Куліша. - Суми : СумДУ, 2014. - С. 40-42.